

Halvgått løp mot full sykehjemsdekning

Fra foreningen

Det er politisk enighet om at full sykehjemsdekning skal forstås som 250 sykehjemsplasser/plasser med heldøgns pleie- og omsorg per 1 000 personer over 80 år – eller 25 % dekningsgrad for alle over 80 år. Legeforeningen er enig i målformuleringen, men er sterkt kritisk til Sosialdepartementets påstand om at dette målet er nådd, slik det fremsettes i *Stortingsmelding nr. 31 (2001–2002) Avslutning av handlingsplan for eldreomsorg «Fra hus til hender»*.

I stortingsmeldingen sidestilles nemlig sykehjem og omsorgsboliger, og departementet har i og for seg sitt på det tørre når de presenterer tall som viser at 25 % dekningsgrad er oppnådd for omsorgsboliger, aldersboliger og sykehjem samlet. På landsbasis var målet faktisk nådd før planen ble iverksatt!

Legeforeningen mener at denne fremstillingen er grunnleggende feil, og dekker over at det i første rekke er omsorgsboliger som er bygd i løpet av handlingsplanen. Dersom prognosene for 2005 slår til, vil antall omsorgsboliger ha økt med nesten 19 000, mens antall sykehjemsplasser bare vil ha økt med 5 000.

Omsorgsboliger og sykehjem er to vidt forskjellige omsorgstilbud. De er ikke likeverdige alternativer, men tilbud som utfyller hverandre i en omsorgskjede. Sykehjem er institusjoner med heldøgns pleie- og omsorg. Begrepet omsorgsbolig sier ikke noe om hjelpebehovet eller hjelpetilbudet til beboeren. Det er nødvendig å understreke at de fleste omsorgsboliger ikke har en personelldekning som kvalifiserer til et faglig tilfredsstillende tilbud om heldøgns pleie- og omsorg, men at mange av beboerne nettopp trenger slik hjelp.

En undersøkelse utført av Agenda Utredning og Utvikling gjort i 108 kommuner, viser at 73 % av beboerne i kommunalt utleide omsorgsboliger, er eldre med kroniske sykdommer, aldersdemens og omfattende eller moderat funksjonssvikt, mens bare 3 % av boligene brukes til «friske eldre». Legeforeningen mener det er feilslått omsorg å plassere pleietrengende og demente eldre rundt om i kommunale omsorgsboliger. At omsorgsboliger ikke er bemannet for å ivareta demente pasienters behov, blir også fremhevet i *Medisinalmelding 2002* fra fylkeslegen i Nord-Trøndelag der det heter: Omsorgsboliger er uegnet for demente.

Samme bekymring fremføres i *Helsemelding 2001* fra fylkeslegen i Hedmark: «Hvis omsorgsboligene skal gi pasientene og pårørende nødvendig trygghet og faglighet, må

det stilles krav om kompetent fast bemanning som er tilgjengelig hele døgnet. I tillegg må boligene ha fellesareal som gir mulighet for samvær med andre. Fylkeslegen mener at hvis ikke omsorgen og fagligheten i omsorgsboligene er styrket, er det ikke skjedd en styrking og kvalitetsheving av eldreomsorgen i planperioden.»

Legeforeningen er enig i denne vurderingen, og er sterkt bekymret for utviklingen i tilbudet for de svakeste eldre, de mest pleietrengende og de demente. Foreningen er uenig i at målet om full sykehjemsdekning/heldøgns pleie og omsorg kan nås gjennom utbygging av omsorgsboliger. Mange eldre som burde ha fått tilbud om sykehjemsplass, får det i dag ikke. Og dekningsgraden for sykehjem er ikke blitt bedre i løpet av handlingsplanens virketid. Mens det i 1980 var 228 sykehjemsplasser per 1 000 personer over 80 år, var dette i 2001 redusert til 190. Prognosene i stortingsmeldingen viser dessuten at ved avslutning av handlingsplanen i 2005, vil 22 % av landets eldre over 80 år bo i kommuner som har en sykehjemsdekning på under 15 %.

Legeforeningen vil derfor understreke: Målet om full sykehjemsdekning forstått som heldøgns pleie og omsorg i sykehjem (25 %) er per i dag langt fra nådd.

Skuer man fremover i tid og ser på den demografiske utviklingen med sterk vekst i antall eldre over 80 år og prognoser for antall aldersdemente, er det fremtidige behov for flere sykehjemsplasser åpenbart. Det er derfor trist at handlingsplanen har fått en så sterk slagside i retning av omsorgsboliger på bekostning av sykehjemsplasser. Evalueringen ved avslutningen av handlingsplanen har avdekket behovet for en ny handlingsplan, med samme mål som den første.

Hans Kristian Bakke
hans.kristian.bakke@legeforeningen.no
president